

**Εθνική Αρχή
Ανώτατης Εκπαίδευσης**
Hellenic Authority
for Higher Education

Εθνικό Σύστημα Ιχνηλάτησης Αποφοίτων Η αξιοποίηση της ευρωπαϊκής εμπειρίας

Τάσεις και Προκλήσεις
για την ελληνική ανώτατη εκπαίδευση
(Κείμενο Εργασίας)

© ΕΘΑΑΕ, 2021

Το παρόν έργο αδειοδοτείται υπό τους όρους της άδειας Creative Commons

Αναφορά Δημιουργού – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα 4.0.

Για να δείτε αντίγραφο της άδειας αυτής επισκεφτείτε τον ιστότοπο <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αριστείδου 1 & Ευριπίδου 2 - 105 59 Αθήνα

1ος - 4ος όροφος

T: +30 210 9220944 – W: www.ethaae.gr – E: secretariat@ethaae.gr

Συντελεστές

Συγγραφική Ομάδα

Δρ Χριστίνα Μπέστα, Γενική Διευθύντρια

Δρ Λουκάς Ν. Άννινος, Εξωτερικός Συνεργάτης

Ομάδα Γλωσσικής και Τεχνικής επιμέλειας

Γεωργία Κωστοπούλου, ΜΑ, Προϊσταμένη Τμήματος Γραμματειακής Υποστήριξης και Επικοινωνίας

Δρ Νικόλαος Γεωργιάδης, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Πληροφοριακών Συστημάτων και Τεκμηρίωσης

Προτεινόμενος τρόπος αναφοράς:

Μπέστα, Χ., Άννινος, Λ.Ν. (2021), Εθνικό Σύστημα Ιχνηλάτησης Αποφοίτων – Τάσεις και Προκλήσεις για την ελληνική ανώτατη εκπαίδευση (Κείμενο Εργασίας), Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης, Αθήνα.

Το κείμενο εργασίας είναι διαθέσιμο ηλεκτρονικά στη διεύθυνση: www.ethaae.gr

Mariya Gabriel

Ευρωπαϊκή Επίτροπος Εκπαίδευσης,
Πολιτισμού, Πολυγλωσσίας και
Νεολογίας

«Η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση θα έχουν καθοριστικό ρόλο για τη βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γνωρίζοντας ποιοι τύποι εκπαίδευσης και προσόντων εγγυώνται την επαγγελματική επιτυχία και προσωπική ευημερία θα είμαστε σε θέση να βελτιώσουμε την αποτελεσματικότητα των συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης στην Ευρώπη, ενώ παράλληλα θα μπορούμε να προβλέψουμε τα επαγγέλματα του μέλλοντος και να προετοιμαζόμαστε σχετικώς. Ένα σύστημα ιχνηλάτησης αποφοίτων είναι χρήσιμο βοήθημα για τα στελέχη της εκπαίδευσης και τους φορείς διαμόρφωσης πολιτικής στην αναγνώριση των προκλήσεων για τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και για τη διασφάλιση ενός πιο λαμπρού μέλλοντος για τους απόφοιτους της Ευρώπης.»

Αν επιχειρούσε κανείς να απαντήσει στο ερώτημα με ποιον τρόπο οι φορείς σχεδιασμού και άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής μιας χώρας μπορούν να τεκμηριώσουν την αποτελεσματικότητα του συστήματος εκπαίδευσης, εν προκειμένω της ανώτατης, αναμφίβολα μια απάντηση θα ήταν η παραγωγή επιστημονικά ή επαγγελματικά ικανών και υπεύθυνων αποφοίτων, οι οποίοι θα είναι σε θέση να καλύπτουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, να παράγουν έρευνα για την προαγωγή της επιστήμης και να επιλύουν προβλήματα στο σύγχρονο κόσμο, να αναπτύσσουν καινοτόμες τεχνολογικές εφαρμογές και να τις αξιοποιούν επιχειρηματικά με στόχο την οικονομική πρόοδο και ευημερία. Όσο ορθές είναι οι παραπάνω απαντήσεις, τόσο σωστή είναι και η απαίτηση των αρμόδιων φορέων για την ανάπτυξη μηχανισμών και συστημάτων συλλογής των σχετικών δεδομένων, προκειμένου αυτά να αποτελούν τη βάση για τη λήψη αποφάσεων.

Η ενότητα αυτή εστιάζει στους απόφοιτους της ανώτατης εκπαίδευσης, επιχειρώντας να αναδείξει τη σημασία και τα οφέλη από την υλοποίηση συστημάτων παρακολούθησης της πορείας τους, τόσο σε επίπεδο ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης όσο και σε επίπεδο χώρας και ειδικά όταν τα αποτελέσματα συνδυάζονται, για παράδειγμα, με δεδομένα που αφορούν τη ζήτηση ανθρώπινου δυναμικού και τις κρίσιμες δεξιότητες ανά επάγγελμα.

Ως **Σύστημα Παρακολούθησης Αποφοίτων** ορίζεται

ένας μηχανισμός α) συλλογής δεδομένων που αφορούν στις σπουδές, την επαγγελματική σταδιοδρομία ή την περαιτέρω εκπαίδευση των αποφοίτων, β) ανάλυσης και σύγκρισης των δεδομένων αυτών μεταξύ δύο διαδοχικών χρονικών σημείων, τα οποία συλλέγονται μέσω διοικητικών διαδικασιών (φοιτητολόγιο) ή ερευνών (surveys) ή συνδυαστικά και γ) αξιοποίησής τους με στόχο τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και της σύνδεσής της με την αγορά εργασίας.¹

Ήδη το 2012, η EUA διενήργησε τη μελέτη **Track It** με στόχο να αποτυπώσει την κατάσταση ως προς την ύπαρξη και χρήση συστημάτων ιχνηλάτησης φοιτητών και αποφοίτων από ιδρύματα και εθνικούς φορείς στην Ευρώπη. Μεταξύ των συμπερασμάτων της μελέτης καταγράφεται αυξανόμενο ενδιαφέρον για το θέμα αυτό σε εθνικό και ιδρυματικό επίπεδο και διαπιστώνεται πως η ιχνηλάτηση των φοιτητών πραγματοποιείται, κατά κύριο λόγο, με δεδομένα διοικητικών διαδικασιών, ενώ η ιχνηλάτηση των αποφοίτων με έρευνες. Επίσης, διαπιστώνεται ότι σε ορισμένες χώρες έχει αναπτυχθεί εθνική βάση δεδομένων ιχνηλάτησης φοιτητών (π.χ. Εσθονία, Ολλανδία), ότι η ιχνηλάτηση των αποφοίτων μπορεί να

¹ Gaebel, M., Hauschildt, K., Muhleck, K., & Smidt, H. (2012), Tracking learners' and graduates' progression path-TRACK IT, European University Association: Brussels [19/3/2021] Διαθέσιμο εδώ <https://eua.eu/downloads/publications/tracking%20learners%20and%20graduates%20progression%20paths%20trackit.pdf>

προϋποθέτει διασύνδεση με πληροφοριακά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης/φορολογίας (π.χ. Αυστρία), ότι είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται πολλαπλές μέθοδοι συλλογής δεδομένων (π.χ. εστιασμένες ομάδες, ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις, αξιολογήσεις φοιτητών), ενώ, σε ορισμένες περιπτώσεις, φαίνεται ότι η ιχνηλάτηση φοιτητών και αποφοίτων είναι δυνατό να διευκολύνεται με τη χρήση ενός μοναδικού κωδικού (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο).

Στην Ιταλία, για παράδειγμα, η Alma Laurea Consortium (1994), ένα συνεργατικό σχήμα 76 εκ των 98 ιταλικών πανεπιστημίων, διεξάγει σε εθνικό επίπεδο έρευνα πορείας αποφοίτων σε ετήσια βάση, διαχρονικά (σε 1, 3 και 5 έτη από την αποφοίτηση) αξιοποιώντας ηλεκτρονικά μέσα και διοικητικά δεδομένα.² Τα δεδομένα που συλλέγονται αφορούν την απασχόληση, την αξιοποίηση δεξιοτήτων και τίτλων σπουδών, το ύψος των αμοιβών και τη μετάβαση σε περαιτέρω σπουδές. Αντίστοιχο καθεστώς υπάρχει και στην Ιρλανδία. Ένας από τους χρησιμοποιούμενους μηχανισμούς είναι η Έρευνα αποτελεσμάτων της ανώτατης εκπαίδευσης (Higher Education Outcomes Survey) από την Αρχή της Ανώτατης Εκπαίδευσης³, η οποία υποστηρίζεται από σχετική ιστοσελίδα με πλούσιο ενημερωτικό υλικό. Και στη έρευνα αυτή χρησιμοποιείται συνδυασμός ηλεκτρονικών μέσων και διοικητικών δεδομένων προκειμένου να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα.

Το 2016, η Ατζέντα των νέων δεξιοτήτων για την Ευρώπη εστίασε στην ανάγκη των χωρών να κατανοήσουν καλύτερα την απόδοση των αποφοίτων τους.⁴ Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή πρότεινε αρχικά τη διερεύνηση του ενδιαφέροντος από τα κράτη μέλη για μια μελέτη πορείας αποφοίτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Eurograduate Feasibility Study). Ωστόσο, το θέμα των συστημάτων ιχνηλάτησης των αποφοίτων απασχόλησε το 2017 και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο με τη Σύσταση 2017/C423/01 ενθαρρύνει τα κράτη μέλη αφενός μεν στην ανάληψη πρωτοβουλιών για τη βελτίωση της διαθεσιμότητας και της ποιότητας των στοιχείων/δεδομένων σχετικά με τους απόφοιτους και αφετέρου στην υλοποίηση συστημάτων ιχνηλάτησης αποφοίτων, επισημαίνοντας μάλιστα ως χρονικό ορόσημο για την πραγματοποίηση προόδου το 2020. Σύμφωνα με την σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα παραπάνω συστήματα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:⁵

- ▶ τη συλλογή σχετικών ανωνυμοποιημένων διοικητικών στατιστικών στοιχείων από τις βάσεις δεδομένων για την εκπαίδευση, τη φορολογία, τον πληθυσμό και την κοινωνική ασφάλιση
- ▶ την ανάπτυξη διαχρονικών ερευνών για τους αποφοίτους σε επίπεδο εκπαιδευτικού συστήματος και, κατά περίπτωση, σε θεσμικό επίπεδο, ως αναγνώριση της σημασίας των ποιοτικών στοιχείων για τη μετάβαση των ατόμων στην αγορά εργασίας ή σε περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και για τη μετέπειτα σταδιοδρομία τους και
- ▶ τη δυνατότητα για τις δημόσιες αρχές να συνδέουν, σε ανωνυμοποιημένη βάση, στοιχεία από διαφορετικές πηγές, ώστε να διαμορφώνουν μια σύνθετη εικόνα της εξέλιξης των αποφοίτων.

Τα δεδομένα που θα πρέπει να συλλέγονται, σύμφωνα με τη Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αφορούν:⁶

- α. κοινωνικο-βιογραφικές και κοινωνικοοικονομικές πληροφορίες
- β. πληροφορίες για την εκπαίδευση και κατάρτιση

² <https://www.almalaurea.it/info/chisiamo>

³ Higher Education Authority <https://hea.ie/statistics/information-for-institutions/graduate-outcomes-survey/>

⁴ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A new skills agenda for Europe - Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness COM/2016/0381 final [22/03/2021] Διαθέσιμο εδώ

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0381>

⁵ Council Recommendation of 20 November 2017 on tracking graduates OJ C 423, 9.12.2017, p. 1-4 [22/03/2021] Διαθέσιμο εδώ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209\(01\)&from=en](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209(01)&from=en)

⁶ Council Recommendation of 20 November 2017 on tracking graduates OJ C 423, 9.12.2017, p. 1-4 [22/03/2021] Διαθέσιμο εδώ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209\(01\)&from=en](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209(01)&from=en)

- γ. πληροφορίες για την απασχόληση ή για περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση
- δ. συνάφεια της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την απασχόληση ή τη δια βίου μάθηση
- ε. εξέλιξη της σταδιοδρομίας.

Παράλληλα, θα πρέπει να γίνεται προσπάθεια για τη διασφάλιση ενός ικανοποιητικού βαθμού ανταπόκρισης στις έρευνες για τους αποφοίτους, στους οποίους πρέπει να περιλαμβάνονται και όσοι έχουν μεταναστεύσει.

Είναι εξαιρετικά σημαντική η προτροπή του Συμβουλίου για τη θεσμοθέτηση του πλέγματος συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με την παρακολούθηση των αποφοίτων. Η συνεργασία αυτή μπορεί μάλιστα να οργανωθεί στη βάση ενός ευρωπαϊκού δικτύου, το οποίο θα επιφορτιστεί με την ανάπτυξη κοινού μεθοδολογικού πλαισίου υποστήριξης και ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

Μέσω της αξιοποίησης των αποτελεσμάτων τα κράτη θα είναι σε θέση:⁷

- ▶ Να ενισχύσουν τον επαγγελματικό προσανατολισμό φοιτητών και αποφοίτων
- ▶ Να υποστηρίξουν τον σχεδιασμό και την επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών ώστε να βελτιωθεί η απόκτηση κατάλληλων δεξιοτήτων και η απασχολησιμότητα
- ▶ Να βελτιώσουν την αντιστοιχία δεξιοτήτων και να υποστηρίξουν την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο ώστε να αντιμετωπιστούν οποιεσδήποτε ελλείψεις δεξιοτήτων
- ▶ Να πραγματοποιούν προβλέψεις ως προς τις εξελισσόμενες εργασιακές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες και
- ▶ Να σχεδιάζουν πολιτική σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο.

Στη νέα στρατηγική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2019-2024) υπογραμμίζεται η ανάγκη επένδυσης στην εκπαίδευση και τις δεξιότητες, κάτι το οποίο προϋποθέτει τη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης ως το 2025. Προκειμένου, όμως, να υποστηριχθούν οι φορείς διαμόρφωσης πολιτικής στην αναγνώριση των προκλήσεων της ανώτατης εκπαίδευσης χρειάζεται βελτίωση στη διαθεσιμότητα των σχετικών δεδομένων. Ως απάντηση, λοιπόν, στη Σύσταση του Συμβουλίου, το 2018 ξεκίνησε η πρώτη πιλοτική έρευνα ιχνηλάτησης αποφοίτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Eurograduate Pilot Survey) σε αποφοίτους πρώτου και δεύτερου κύκλου (ISCED F 2013 - 6 & 7) κατά τα έτη 2012-13 και 2016-17 από οκτώ χώρες (Αυστρία, Κροατία, Τσεχία, Γερμανία, Ελλάδα, Λιθουανία, Μάλτα, Νορβηγία) με στόχο να προετοιμαστεί το έδαφος για τη συστηματική της εφαρμογή.

Είναι άξιο αναφοράς ότι σε αντίθεση με τις περισσότερες «παραδοσιακές» μελέτες πορείας αποφοίτων, η Ευρωπαϊκή πιλοτική έρευνα ιχνηλάτησης αποφοίτων εκτείνεται σε τρεις διαστάσεις: α) τη βιώσιμη απασχόληση, δηλαδή τη δυνατότητα των αποφοίτων να παρέχουν αξία στους φορείς απασχόλησής τους, αλλά και να βιώνουν οι ίδιοι αξία από την απασχόλησή τους, β) την προσωπική ανάπτυξη δεξιοτήτων και γ) την ενεργό συμμετοχή του πολίτη στα κοινά, με στόχο να διαπιστώνει το είδος της εκπαίδευσης που οδηγεί στα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα στην αγορά εργασίας αλλά και την καλλιέργεια υπεύθυνων και ενεργών πολιτών. Η εν λόγω μελέτη ολοκληρώθηκε το 2020 και απέδειξε ότι i) είναι δυνατή η συλλογή συγκρίσιμων δεδομένων αποφοίτων οκτώ ευρωπαϊκών χωρών και η εξαγωγή συμπερασμάτων χρήσιμων στην άσκηση πολιτικής, ii) θα ήταν εφικτή μια μελέτη σε χώρες με συστήματα Erasmus+ και iii) θα βοηθούσε τις διάφορες χώρες στη βελτίωση της τεχνογνωσίας τους ως προς την ιχνηλάτηση αποφοίτων (μέσω της σύγκρισης).⁸

⁷ Council Recommendation of 20 November 2017 on tracking graduates OJ C 423, 9.12.2017, p. 1-4 [22/03/2021] Διαθέσιμο εδώ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209\(01\)&from=en](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209(01)&from=en)

⁸ European Commission (2020), Eurograduate Pilot Study: Key findings, Luxembourg [19/3/2021] Διαθέσιμο εδώ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/91fe9c5a-a66d-11ea-bb7a-01aa75ed71a1>

Από την πλέον πρόσφατη έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις πολιτικές και πρακτικές ιχνηλάτησης αποφοίτων στην Ευρώπη έχουν προκύψει τα εξής χρήσιμα συμπεράσματα, ως προς τις εθνικές πολιτικές:⁹

- ▶ Τα 2/3 των χωρών που εξετάστηκαν στην έρευνα αυτή έχουν ήδη σχεδιάσει και υλοποιούν συστήματα ιχνηλάτησης των αποφοίτων, ενώ οι υπόλοιπες χώρες (περιλαμβανομένης και της Ελλάδας) θα πρέπει να προβούν στις κατάλληλες ενέργειες προκειμένου να τα αναπτύξουν εντός της επόμενης πενταετίας.
- ▶ Καλά καθιερωμένα συστήματα λειτουργούν στις χώρες όπου υπάρχει νομική υποχρέωση για την ανάπτυξη τέτοιων συστημάτων, παρόλο που η νομική πρόβλεψη δεν είναι απαραίτητη συνθήκη για την ιχνηλάτηση αποφοίτων.
- ▶ Η ευθύνη για την παρακολούθηση αποφοίτων ανήκει στους φορείς οι οποίοι εποπτεύουν τις πολιτικές ανώτατης εκπαίδευσης.
- ▶ Καταδεικνύεται αυξανόμενη χρήση διοικητικών δεδομένων ή συνδυασμός αυτών με έρευνες.
- ▶ Είναι πολύ σημαντική η συνεργασία και η εμπλοκή όλων των φορέων, είτε των υπεύθυνων για τις πολιτικές είτε εκείνων που έχουν τα δεδομένα και την τεχνογνωσία. Διαπιστώνεται ότι ορισμένα εμπόδια που παρουσιάζονται οφείλονται στην έλλειψη ηγεσίας ή πρωτοβουλίας για τη συνεργασία μεταξύ αυτών των διαφορετικών φορέων, σε περιορισμούς από τον Κανονισμό για τα Προσωπικά Δεδομένα, σε ελλιπή χρηματοδότηση ή η ανεπαρκή τεχνογνωσία μεθοδολογίας/αξιοποίησης της τεχνολογίας.

Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζει το γεγονός ότι αποτυπώθηκαν 123 συστήματα ιχνηλάτησης αποφοίτων σε 29 χώρες, τα οποία αφορούν, στην πλειονότητά τους, τους απόφοιτους αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αλλά και ανώτατης εκπαίδευσης. Μάλιστα, ορισμένα από αυτά είναι δυνατό να εστιάζουν σε παραπάνω από έναν τύπο εκπαίδευσης. Καταδεικνύεται ακόμη ότι:

- ▶ Υπάρχει ανομοιογένεια ως προς τα συστήματα ιχνηλάτησης στις διάφορες χώρες και ως προς τον πληθυσμό των αποφοίτων που ιχνηλατείται (συχνότερα ιχνηλατούνται μόνο όσοι έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους, ενώ άλλα συστήματα περιλαμβάνουν και όσους έχουν διακόψει ή μεταναστεύσει).
- ▶ Τα δεδομένα που αφορούν την απασχόληση, την εκπαίδευση/επιμόρφωση και το κοινωνικό οικονομικό προφίλ των αποφοίτων φαίνεται ότι είναι αυτά που συλλέγονται συχνότερα, ενώ είναι δυνατό να διερευνάται η σύνδεση με το επίπεδο εκπαίδευσης, το επιστημονικό πεδίο των σπουδών και το ίδρυμα αποφοίτησης, η ικανοποίηση από τις σπουδές ή τη θέση απασχόλησης, η σχετικότητα και αξιοποίηση των δεξιοτήτων που απέκτησαν οι απόφοιτοι στην εργασία τους κ.λπ.
- ▶ Η συλλογή των δεδομένων μπορεί να γίνεται χρησιμοποιώντας συνδυασμό ερευνών (ποιοτικών, ποσοτικών) και διοικητικών δεδομένων (π.χ. μητρώο φορολογίας, κοινωνικής ασφάλισης).
- ▶ Όλα τα συστήματα ιχνηλάτησης θα πρέπει να συμμορφώνονται με τις ευρωπαϊκές και εθνικές κατευθύνσεις για την προστασία προσωπικών δεδομένων (σε ορισμένα από αυτά γίνεται χρήση μοναδικών αναγνωριστικών).
- ▶ Μόνο το 1/3 από τα συστήματα που εξετάστηκαν εφαρμόζουν την ιχνηλάτηση αποφοίτων σε δύο διαδοχικά χρονικά σημεία, ώστε να παρέχουν διαχρονικά δεδομένα, κάτι πολύ σημαντικό για τους φορείς διαμόρφωσης και άσκησης πολιτικής.
- ▶ Παρατηρείται διαφοροποίηση ως προς τον πληθυσμό των αποφοίτων και το είδος της δειγματοληψίας (συστηματική, τυχαία, ευκολίας) που εφαρμόζεται. Η συλλογή των διοικητικών

⁹ European Commission (2020), Mapping the state of graduate tracking policies and practices in the EU member states and EEA countries, Brussels [19/3/2021] Διαθέσιμο εδώ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/93231582-a66c-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>

δεδομένων βασίζεται συχνότερα στο σύνολο του πληθυσμού των αποφοίτων, ενώ η δειγματοληψία αφορά συχνότερα στις έρευνες.

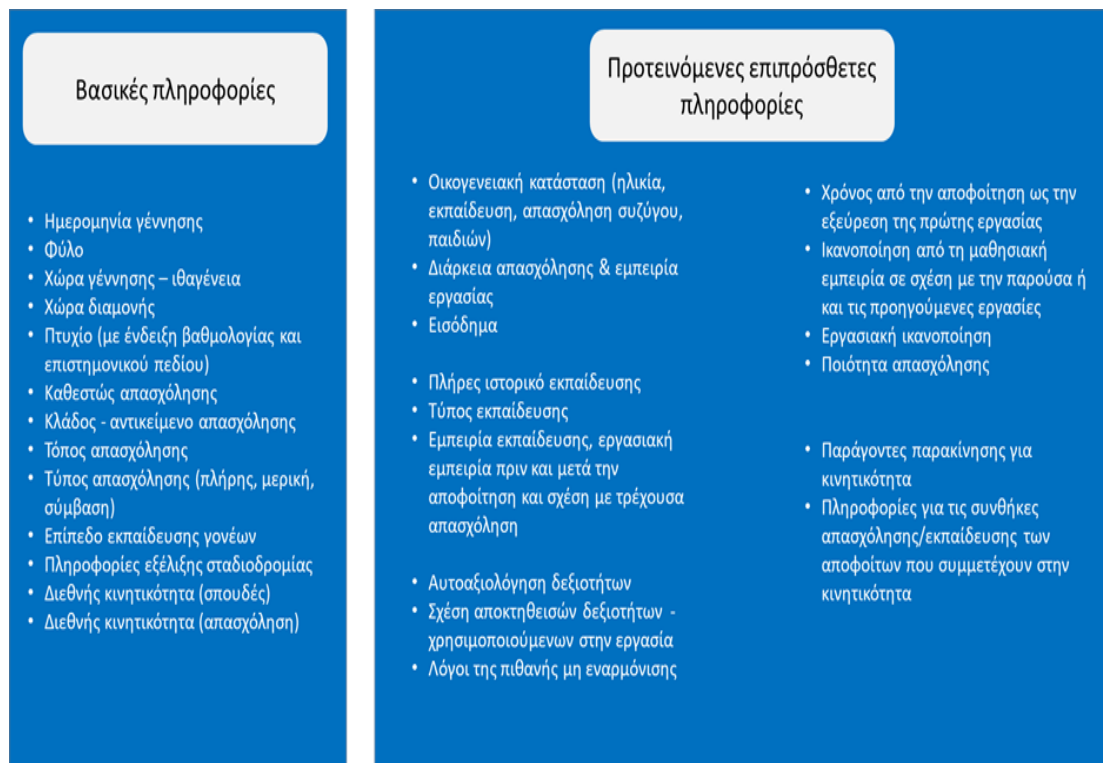
- ▶ Σε ποσοστό 80% των συστημάτων ιχνηλάτησης υπάρχει δυνατότητα διάθεσης ορισμένων δεδομένων αλλά με περιορισμούς ως προς το επίπεδο ανάλυσης και το είδος του χρήστη και μάλιστα συνήθως χωρίς κόστος.
- ▶ Τα δεδομένα από τις έρευνες ιχνηλάτησης χρησιμοποιούνται, κυρίως, για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών πολιτικών, την ανάπτυξη τους σε εθνικό επίπεδο, την ενδυνάμωση της καθοδήγησης ως προς τον επαγγελματικό προσανατολισμό των αποφοίτων και τον σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών. Σε ποσοστό περίπου 40%, τα δεδομένα αξιοποιούνται στη διασφάλιση ποιότητας, στην καθοδήγηση των φοιτητών και στην αναγνώριση παραγόντων που ενισχύουν την απασχολησιμότητα των αποφοίτων.
- ▶ Εκτός από τα συστήματα ιχνηλάτησης σε εθνικό επίπεδο, υπάρχουν και συστήματα που εφαρμόζονται σε επίπεδο ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, σε περιφερειακούς φορείς των χωρών, σε επαγγελματικούς φορείς κ.λπ. Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες στις οποίες υπάρχουν συστήματα ιχνηλάτησης αποφοίτων σε επίπεδο ιδρυμάτων¹⁰ και επαγγελματικών φορέων. Τέλος, σημειώνεται ότι στη Δανία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, την Ουγγαρία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, τη Λετονία, την Ολλανδία, τη Ρουμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο λειτουργούν μηχανισμοί για τη συμπληρωματικότητα των συστημάτων ιχνηλάτησης σε εθνικό, ιδρυματικό ή οποιοδήποτε άλλο επίπεδο. Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο δίνεται η δυνατότητα μέσω της εθνικής έρευνας (Graduate Outcome Survey) στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης να συμπεριλάβουν ερωτήσεις για τους αποφοίτους τους από τράπεζα ερωτήσεων.

Τέλος, επισημαίνεται η ανάγκη διασφάλισης της συγκρισιμότητας των αποτελεσμάτων, της ποιότητας των δεδομένων και της σύγκλισης ως προς το θέμα της μεθοδολογίας. Για τις χώρες οι οποίες δεν διαθέτουν εθνικό σύστημα παρακολούθησης αποφοίτων συστήνεται η συνεργασία με άλλες χώρες, οι οποίες είτε αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις είτε έχουν αναπτύξει αποτελεσματικά συστήματα.

Επιπλέον, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η εφαρμογή της παραπάνω Σύστασης του Συμβουλίου, τον Σεπτέμβριο του 2018 συγκροτήθηκε μια επιτροπή εμπειρογνομόνων, αποτελούμενη από 66 μέλη προερχόμενα από κυβερνήσεις χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, ενδιαφερόμενα μέρη και ευρωπαϊκούς οργανισμούς (όπως η Eurostat, το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ETF), το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP) και το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC). Η επιτροπή αυτή είχε στόχο να παρακολουθεί την πορεία ανάπτυξης μηχανισμών ιχνηλάτησης από τα κράτη μέλη, να διερευνήσει εναλλακτικούς τρόπους συλλογής εθνικών δεδομένων, τα οποία όμως θα είναι αφενός μεν συγκρίσιμα και αφετέρου συμβατά, και να προβεί σε συστάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη και υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για την Ιχνηλάτηση των Αποφοίτων (EGTI).

Οι εμπειρογνώμονες προέβησαν σε σειρά συστάσεων, οι οποίες αφορούν την εξειδίκευση του περιεχομένου της Σύστασης του Συμβουλίου σε άξονες και ερωτήματα πολιτικής, τα οποία μεταφράζονται σε ένα σύνολο συγκρίσιμων πληροφοριών που θα πρέπει να συλλέγονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Σχήμα 1).

¹⁰ Η έρευνα δείχνει ακόμη ότι η ιχνηλάτηση αποφοίτων σε ιδρυματικό επίπεδο σε χώρες της ΕΕ και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου είναι γενικά καλά ενσωματωμένη, διενεργείται συχνότερα με ερωτηματολόγια που συμπληρώνονται ηλεκτρονικά, παράγει αποτελέσματα διαφορετικής ποιότητας με βάση και το βαθμό ανταπόκρισης των αποφοίτων, ενώ ανάμεσα στις πληροφορίες που συλλέγονται συχνότερα βρίσκεται η επαγγελματική κατάσταση και το ύψος της αμοιβής τους. Αξίζει να αναφερθεί ακόμη ότι ποσοστό περίπου 25% των ιδρυμάτων χρησιμοποιεί αυτά τα δεδομένα στο στρατηγικό του προγραμματισμό και τις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας (εσωτερικής & εξωτερικής).

Σχήμα 1. Πληροφορίες αποφοίτων που θα πρέπει να συλλέγονται¹¹

Οι εμπειρογνώμονες επισημαίνουν ακόμη τη σημασία της σταδιακής συμμόρφωσης στη Σύσταση, αρχικά μέσω της διεξαγωγής πρωτογενούς έρευνας αποφοίτων (Eurograduate Survey) και έπειτα με την αντιστοίχιση/συμπλήρωση διοικητικών δεδομένων. Προσδιορίζουν, επίσης, τον πληθυσμό των αποφοίτων, ο οποίος ιδανικά θα πρέπει να περιλαμβάνει τα επίπεδα 4-8 (επαγγελματική εκπαίδευση/κατάρτιση και ανώτατη εκπαίδευση) και να αφορά το σύνολο αυτών (δηλαδή όσων αποφοίτησαν ή/και άλλαξαν χώρα διαμονής ή/και διέκοψαν τις σπουδές τους). Επιπλέον, σημειώνουν τη σημασία της συνέργειας/συνδυασμού των εθνικών ερευνών ιχνηλάτησης αποφοίτων και του αντίστοιχου ευρωπαϊκού συστήματος, αναφέρονται σε θέματα προστασίας, διαμοιρασμού δεδομένων και προσδιορισμού της αξίας τους για πλήθος ενδιαφερομένων μερών και θέτουν το ζήτημα της διακυβέρνησης του συστήματος από το ευρωπαϊκό δίκτυο ιχνηλάτησης αποφοίτων, το οποίο, μεταξύ άλλων, θα διασφαλίζει ότι οι αρμόδιοι φορείς διαθέτουν τη σχετική τεχνογνωσία για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ερευνών, την ενσωμάτωση διοικητικών δεδομένων αλλά και τη διασφάλιση προστασίας των δεδομένων σύμφωνα με τον σχετικό κανονισμό. Τέλος, παραθέτουν μια σειρά κριτηρίων: *i. ένταξη των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών της ανώτατης εκπαίδευσης, της αρχικής και της συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ii. ένταξη όλων των αποφοίτων (περιλαμβανομένων και όσων διέκοψαν τις σπουδές τους ή μετανάστευσαν), iii. διαχρονικότητα στις μετρήσεις, ποιότητα των δεδομένων, διάχυση και αξιοποίηση των δεδομένων*, με στόχο την παρακολούθηση της προόδου ως προς την υλοποίηση της Σύστασης του Συμβουλίου. Προς το παρόν μόνο η Γερμανία και η Φινλανδία συμμορφώνονται πλήρως με τα κριτήρια της Σύστασης του Συμβουλίου.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι η Ελλάδα, μέχρι πριν το 2020, αντιμετώπιζε το θέμα της παρακολούθησης αποφοίτων αποσπασματικά αφού δεν διέθετε σχετικό εθνικό σύστημα. Οι προσπάθειες των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης για την παρακολούθηση των αποφοίτων τους μέσω των Γραφείων

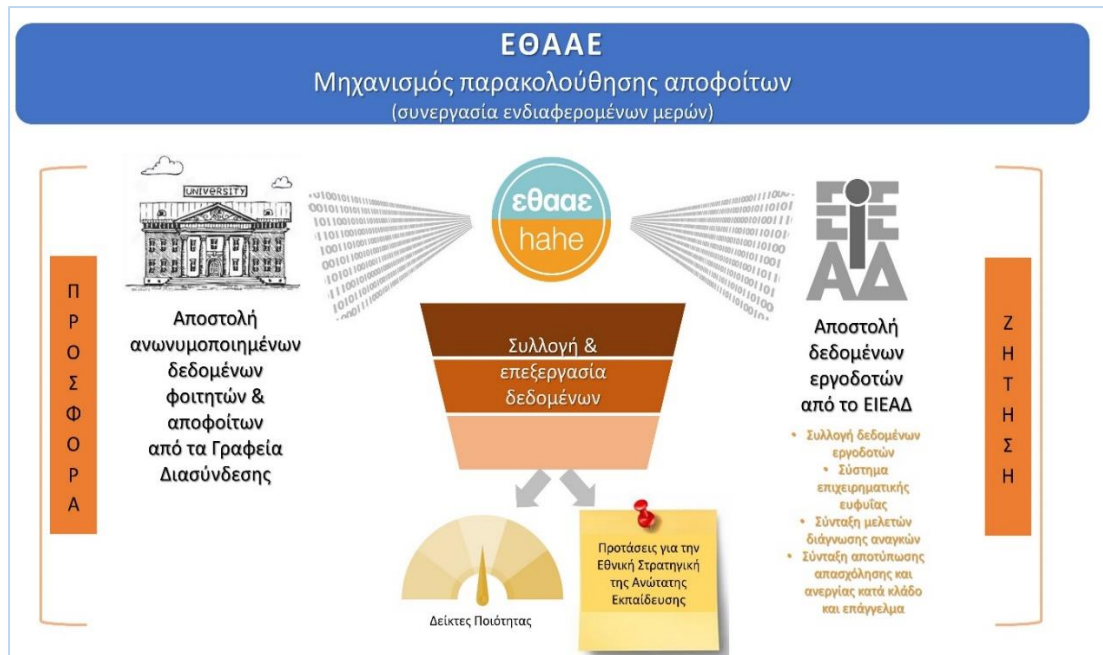
¹¹ European Commission (2021) Towards a European Graduate Tracking Initiative: Recommendations of the expert group, σελ. 20 [22/03/2021] Διαθέσιμο εδώ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c5669b4b-6adb-11eb-aeb5-01aa75ed71a1>

Διασύνδεσης ήταν μάλλον αποσπασματικές, χωρίς κοινή μεθοδολογία ή συγκρίσιμα αποτελέσματα. Εντούτοις, με τη θέσπιση του ν.4653/2020, κατοχυρώνεται η αρμοδιότητα της ΕΘΑΑΕ να συμβάλλει στη διαμόρφωση και υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση, βασικός πυλώνας της οποίας είναι και η εναρμόνιση των ιδρυμάτων με τις ανάγκες μιας σύγχρονης οικονομίας και ευημερούσας κοινωνίας. Η εναρμόνιση αυτή προϋποθέτει και τα κατάλληλα εργαλεία αξιολόγησης της προόδου, ένα εκ των οποίων αποτελεί και το σύστημα ιχνηλάτησης αποφοίτων.

Υπενθυμίζεται, ακόμη, πως η ιχνηλάτηση των αποφοίτων θεωρείται βασική συνιστώσα για τη διασφάλιση ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση σε εθνικό ή/και ιδρυματικό επίπεδο, και περιλαμβάνεται στις Κατευθυντήριες Αρχές και Οδηγίες για τη Διασφάλιση Ποιότητας στον ΕΧΑΕ (ESG Standards). Μέσω αυτής, είναι δυνατή η συγκριτική αξιολόγηση (π.χ. συστήματα, ιδρύματα, προγράμματα σπουδών), η ικανοποίηση των αναγκών διοίκησης ή διαχείρισης ιδρυμάτων, η παροχή στατιστικής πληροφόρησης σε διεθνείς φορείς, η παροχή πληροφόρησης σε φοιτητές και υποψήφιους φοιτητές (υπηρεσίες σταδιοδρομίας), η κατανομή πόρων στα ιδρύματα και εντός των ιδρυμάτων και, φυσικά, η υποστήριξη διαμόρφωσης πολιτικής για την ανώτατη εκπαίδευση.

Για τους λόγους αυτούς, η Ελλάδα έχει αναλάβει κατάλληλες πρωτοβουλίες, εντός του ευρωπαϊκού πλαισίου και αξιοποιώντας τα πορίσματα της Ευρωπαϊκής έρευνας αποφοίτων, προκειμένου τα επόμενα έτη –ιδανικά ως το 2025, έτος ολοκλήρωσης του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης- να υλοποιήσει το δικό της εθνικό σύστημα παρακολούθησης αποφοίτων υπό την εποπτεία και καθοδήγηση της ΕΘΑΑΕ. Το σύστημα αυτό θα «αλληλεπιδρά» με τον Μηχανισμό Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας¹² του Υπουργείου Εργασίας, δημιουργώντας, με τον τρόπο αυτόν, ακόμη ένα σημαντικό εργαλείο ποιότητας που θα συμβάλει τόσο σε εθνικό επίπεδο (εναρμόνιση με τη Σύσταση του Συμβουλίου, τις απαιτήσεις και το όραμα της ΕΕ για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης, παραγωγή εθνικών στατιστικών δεδομένων και δεικτών) όσο και ιδρυματικό επίπεδο (βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών, αποτελεσματικότερη καθοδήγηση των φοιτητών για την σταδιοδρομία τους, διασφάλιση ποιότητας). Μια πρώτη αποτύπωση του Εθνικού Συστήματος Ιχνηλάτησης Αποφοίτων παρουσιάζεται στο ακόλουθο σχήμα (Σχήμα 2):

¹² Ο Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας συγκεντρώνει, επεξεργάζεται και οπτικοποιεί στατιστικά δεδομένα και αναλύσεις για την εξέλιξη των επαγγελματιών και των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας καθώς και για την προσφορά και ζήτηση δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (από την ιστοσελίδα του <https://lmd.eiead.gr/>). Η λειτουργία του διέπεται από το Ν.4368/2016.

Σχήμα 2. Το Εθνικό Σύστημα Ιχνηλάτησης Αποφοίτων

Βεβαίως, θα πρέπει να τονιστεί ότι η εθνική προσπάθεια αυτή προϋποθέτει συνεργασία με τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, αφού τα Γραφεία Διασύνδεσης διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην υποστήριξη της ένταξης των φοιτητών και αποφοίτων των ΑΕΙ στην αγορά εργασίας, μέσω της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και καθοδήγησης για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την επαγγελματική τους αποκατάσταση ή/και την εκπαιδευτική ή την ακαδημαϊκή τους εξέλιξη. Τα Γραφεία Διασύνδεσης είναι επιφορτισμένα με την ευθύνη παρακολούθησης της πορείας των αποφοίτων, έργο που προϋποθέτει κατάλληλη οργάνωση, τυποποιημένες διαδικασίες, στελέχωση, συστηματική συλλογή, ανάλυση και επεξεργασία δεδομένων μέσω κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος. Το πληροφοριακό αυτό σύστημα θα πρέπει να είναι διασυνδεδεμένο με τα υπόλοιπα πληροφοριακά συστήματα του ιδρύματος (π.χ. φοιτητολόγιο, ΜΟΔΙΠ) προκειμένου να το υποστηρίζει στη στοχοθεσία και τον έλεγχο αποτελεσμάτων του αλλά και με το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Εθνικό Σύστημα Ποιότητας (ΟΠΕΣΠ) της ΕΘΑΑΕ. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται πληρέστερα, σε σχέση με το παρελθόν, η αποτύπωση των στρατηγικών κατευθύνσεων της ανώτατης εκπαίδευσης, ειδικότερα σε ό,τι αφορά τη σύνδεσή της με την αγορά εργασίας. Επιπλέον, η χώρα αποκτά για πρώτη φορά ένα ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης αποφοίτων στα πρότυπα άλλων ευρωπαϊκών κρατών και διασφαλίζεται -όπως προαναφέρθηκε- η παροχή έγκυρων και αξιόπιστων στατιστικών δεδομένων σε εθνικούς και διεθνείς φορείς.

Αρωγός προς την κατεύθυνση αυτή αποτελεί το ΕΣΠΑ με τη χρηματοδοτούμενη δράση (2020-2023) με στόχο την υποστήριξη των Γραφείων Διασύνδεσης των ΑΕΙ της χώρας και οι 2 υποδράσεις της, οι οποίες περιγράφονται συνοπτικά στην ενότητα 4.2 του Β' Μέρους της Έκθεσης.

Η ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Ιχνηλάτησης αποφοίτων της ανώτατης εκπαίδευσης βασίζεται στη Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ και υποστηρίζει τη συνεργασία με τα υφιστάμενα συστήματα ιχνηλάτησης αποφοίτων των ιδρυμάτων ώστε να πραγματοποιούνται συνέργειες. Τέλος, πέρα από τα οφέλη που αναφέρθηκαν, σημαντικό θα είναι το όφελος για τη χώρα μας από την πρωτοβουλία για την ευρωπαϊκή παρακολούθηση αποφοίτων αφού α) αναπτύσσεται Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ιχνηλάτησης Αποφοίτων (ENGT) σε ευθυγράμμιση με τη Σύσταση του Συμβουλίου του 2017, προκειμένου να προαχθεί η συνεργασία, η ανταλλαγή τεχνογνωσίας και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών και ο καλύτερος δυνατός συντονισμός μεταξύ των εθνικών συστημάτων και του ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης

αποφοίτων, β) θεσμοθετείται εθνικό κέντρο αναφοράς (national reference point) και γ) λαμβάνεται μέριμνα για την επιστημονική και οικονομική υποστήριξη των κρατών μελών σε σχέση με αυτό το θέμα.

Βιβλιογραφία

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A new skills agenda for Europe - Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness COM/2016/0381 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0381>

Council Recommendation of 20 November 2017 on tracking graduates OJ C 423, 9.12.2017, p. 1–4 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209\(01\)&from=en](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209(01)&from=en)

European Commission (2020), Eurograduate Pilot Study: Key findings, Luxembourg <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/91fe9c5a-a66d-11ea-bb7a-01aa75ed71a1>

European Commission (2020), Mapping the state of graduate tracking policies and practices in the EU member states and EEA countries, Brussels <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/93231582-a66c-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>

European Commission (2021) Towards a European Graduate Tracking Initiative: Recommendations of the expert group <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c5669b4b-6adb-11eb-aeb5-01aa75ed71a1>

Gaebel, M., Hauschildt, K., Muhleck, K., & Smidt, H. (2012), Tracking learners` and graduates` progression path-TRACK IT, European University Association: Brussels <https://eua.eu/downloads/publications/tracking%20learners%20and%20graduates%20progression%20paths%20%20trackit.pdf>

**Εθνική Αρχή
Ανώτατης Εκπαίδευσης**
Hellenic Authority
for Higher Education

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

